

DEDICAT ȘTIINȚEI JURIDICE ȘI CONSTITUȚIONALISMULUI ACADEMICIANUL ION GUCEAC LA 60 DE ANI

**Născut la 26 martie 1963 în Văscăuți, Florești.
Jurist, domeniul de cercetare: dreptul constituțional, drepturile omului.**

Doctor habilitat în drept (2003), profesor universitar (2005), membru corespondent (2013) și membru titular (2017) al Academiei de Științe a Moldovei.

Martie 2023 s-a remarcat în spațiul științific al Republicii Moldova printr-o suită de evenimente, organizate de mediul academic pentru a aprecia momente istorice ale culturii juridice românești. În special, centenarul adoptării Constituției României la 1923 a relevat caracterul peren al valorilor constituționale și al contribuțiilor remarcabile aduse în timp de personalități consacrate ale culturii juridice românești. Într-un mod semnificativ, această perioadă a coincis cu aniversarea a 60-a a profesorului universitar, doctorului habilitat, academicianului Ion Guceac, constituționalist apreciat, promotor al valorilor constituționale, cunosător erudit al parcursului dreptului constituțional în spațiul românesc și al constituțiilor lumii.

Academicianul Ion Guceac și-a asumat cu pasiune și dedicație cercetarea științifică a problemelor de importanță majoră din arealul dreptului constituțional, a valorificat și dezvoltat cu perseverență fenomenul constituționalismului și în mod constant s-a centrat pe probleme ale drepturilor omului. Firul roșu al operei sale științifice denotă convingerea autorului că cercetările în domeniul constituționalismului trebuie să fie axate pe dimensiunea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, pilonul de bază al constituționalismului european. Convingere ce demonstrează perspicacitate și viziune, dacă raportăm perspectiva de abordare dezvoltată de-a lungul anilor la procese actuale, la valorile la care aderă și pe care încearcă să le îmbrățișeze și Republica Moldova ca țară ce a obținut recent statutul de stat candidat UE

CV-ul profesorului impresionează, dezvăluind o frumoasă carieră științifică: în 1997 a obținut titlul de doctor în drept, specialitatea 12.00.02 la Academia de

Poliție „Al. I. Cuza” din București, ca rezultat al susținerii publice a lucrării intitulate *Rolul și locul poliției în statul de drept*; în 2003 obține titlul de doctor habilitat în drept, specialitatea 12.00.02 (Drept Public) ca urmare a studiilor de postdoctorat la Institutul de Filosofie, Sociologie și Drept al Academiei de Științe din Moldova, prezentând lucrarea *Evoluția constituționalismului și a organizării de stat în Republica Moldova*; în 2005 obține titlul didactic de profesor universitar la Universitatea de Stat din Moldova, activând la Facultatea de Drept; în 2013 devine membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, iar în 2017 – academician.

Bogata sa experiență științifică este susținută de activități didactice și manageriale în cercetare, cu merite recunoscute și apreciate nu doar la nivel național, ci și regional. Lucrările semnate de academicianul Ion Guceac au fost publicate de edituri de talie internațională, cum ar fi Peter Lang GmbH Internationaler Verlag der Wissenschaften sau Springer International Publishing Switzerland, iar autori de referință, printre care Ion Craiovan, Mircea Duțu, Ion Dogaru, Mihai Bădescu ș.a., le-au apreciat valoarea, relevanța și importanța.

Perioada care i-a definit cariera științifică este una dintre perioadele dificile parcurse de științele juridice naționale, marcată de schimbări majore. Complicatele evenimente social-politice care au urmat imediat după declararea suveranității (23 iunie 1990) și a independenței Republicii Moldova (27 august 1991) impuneau cu necesitate demersuri care să fundamenteze științific construcția statală a Republicii Moldova în conformitate cu principiile și valorile unui stat democratic.

Noile realități reclamau reglementări bazate pe cunoștințe profunde, apte să creeze un sistem constituțional modern. În acest sens, pare a fi firească, dar în același timp dificilă asumarea cercetărilor menite să definească bazele științifice ale procesului de democratizare a sistemului constituțional autohton. Odată decisă preferința științifică pentru *Democratizarea sistemului constituțional din Republica Moldova – parte integrantă a constituționalismului european*, problemă care în literatura de specialitate din țara noastră practic nu era abordată, aceasta a reușit în timp să se structureze într-o construcție impresionantă de opere științifice de referință elaborate de către acad. Ion Guceac.

Interesul științific deosebit pentru evoluția constituționalismului în Republica Moldova a academicianului Ion Guceac încă la începutul carierei didactice și științifice, dar în special, în procesul de elaborare a tezei de doctor habilitat a fost apreciat de specialiștii domeniului. Despre teza sa, intitulată *Evoluția constituționalismului și a organizării de stat în Republica Moldova*, susținerea publică a căreia a avut loc la 31 octombrie 2003, în cadrul ședinței Consiliului științific specializat de pe lângă Institutul de Filosofie, Sociologie și Drept al Academiei de Științe a Moldovei, oponentul oficial, V.F. Pogorelko, doctor în drept, profesor, membru corespondent al Academiei Naționale de Științe din Ucraina menționa că meritul autorului constă în faptul că „pentru prima dată în literatura juridică moldovenească a cercetat fenomenul constituționalismului din Republica Moldova și factorii determinanți ai acestuia”, a definit etapa de dezvoltare constituțională a statului și a prezentat într-o nouă lumină etapele constituționalismului național, a demonstrat inconsecvența interpretării marxiste a constituției moldovenești, afirmând faptul că „elementele incipiente ale constituționalismului din istoria statului moldovean trebuie căutate în relațiile dintre domnitori și supuși, că apariția și dezvoltarea constituționalismului și a sistemului de stat în Republica Moldova a fost influențată de diverse tendințe și curente doctrinare”. Referentul oficial Iu.N. Todîca, doctor în drept, profesor, academician al Academiei de Științe Juridice din Ucraina, menționa că actualitatea temei disertației este determinată, în primul rând, de importanța reformelor constituționale care au loc în fostele țări socialiste din Europa și în fostele republici sovietice, inclusiv în Republica Moldova.

Academicianul Iu.N. Todîca a apreciat identificarea de către Ion Guceac a principalelor tendințe de dezvoltare a constituționalismului modern în Republica Moldova, cum ar fi: extinderea domeniului de reglementare constituțională a relațiilor sociale; renunțarea la rolul paternalist al statului și acordarea mai multor drepturi societății civile; extinderea cadrului drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, acordând o atenție sporită drepturilor civile și politice,

recunoașterea principiului superiorității drepturilor individului asupra drepturilor statului; promovarea principiilor care să contribuie la transformarea republicii într-un stat de drept; consolidarea principiului separației puterilor în stat și tendința spre o delimitare prin norme de drept constituțional a competențelor autorităților legislative, executive și judiciare; aplicarea experienței constituționalismului internațional în procesul de reglementare constituțională a relațiilor sociale în Republica Moldova, ținând cont de specificul național; accentul sporit pe garanțiile juridice care asigură supremația Constituției Republicii Moldova.

Lucrările științifice publicate se remarcă prin profunzime, angajament și verticalitate, fiind realizate în numele și în interesul societății și al persoanei. Parcurul analizelor realizate, perspectiva critică asupra evenimentelor finalizează cu propuneri de perfecționare a mecanismului de guvernare, instituirea transparenței instituționale și sporirea responsabilității guvernanților și a instituțiilor publice pentru actul de guvernare, respectarea drepturilor omului, extinderea controlului public asupra instituțiilor statului și funcționarilor publici etc. Opiniile date au generat o direcție științifică de o actualitate incontestabilă – *Modernizarea organizării de stat a Republicii Moldova din perspectiva integrării europene*. Studiile, realizate de către profesorul Ion Guceac în cadrul acestei direcții sunt orientate spre elaborarea propunerilor de lege ferenda pentru: extinderea sferei de reglementare constituțională a relațiilor sociale; limitarea rolului paternist al statului și acordarea mai multor drepturi societății civile; implementarea principiului supremației drepturilor și intereselor legitime ale omului în raport cu drepturile statului; realizarea consecventă a principiului separației puterilor în stat; sporirea atenției acordate garanțiilor juridice care asigură supremația Constituției etc. Pentru Ion Guceac devine esențial și incontestabil adevărul că în condițiile constituționalismului contemporan poporul este deținătorul suveranității naționale și că acesta (poporul) trebuie să beneficieze de o bună guvernare, centrată pe protecția drepturilor omului.

Deși indică evidențe ale tendințelor de dezvoltare a constituționalismului în Republica Moldova, profesorul Ion Guceac abordează și aspecte dificile, cum ar fi „criza dreptului” în general ori „o criză triplă a guvernării”, generată de absența responsabilității democratice și a domniei legii în contextul „unei corupții dominante, al violenței criminale, al abuzurilor împotriva drepturilor omului; incapacitatea de a administra conflictul transnistrean într-o manieră constructivă; criza economică, provocată în parte și de eșecul de a implementa reforme economice liberale și de a crea

nivelurile de integritate, capacitate și profesionalism al administrației de stat.

Astfel, prin capacitatea de a îmbina într-o formulă unică și reușită istoria și actualitatea, tendințe de viitor și probleme la zi, profesorul Ion Guceac reușește să traseze direcții prioritare de cercetare nu doar în domeniul dreptului constituțional, ci și în știința juridică națională, pentru a veni în serviciul societății și a contribui la soluționarea celor mai stringente probleme cu care se confruntă societatea și persoana. În acest sens, el identifică rădăcinile istorice și politice ale constituției ca act legislativ cu forță juridică supremă, dar și plasează în atenția comunității științifice conceptul de „stat inovațional”.

Prin ancorarea concomitentă în global și național, în tradițional și inovațional, se pun în vizor valențe noi ale constituționalismului contemporan, care dobândește o nouă valoare, îndeosebi în condițiile în care societatea interconectată este supusă unor schimbări continue generate de crize, conflicte, schimbări demografice, schimbări de mediu, necesitatea de surse energetice, securitatea alimentară etc. Astfel, de la ideea de drept și de la conceptul realizării dreptului se ajunge la „categorii constituționale perene”, la necesitatea unor noi reglementări menite să asigure realizarea unor drepturi fundamentale care reprezintă o noutate pentru constituționalismul atutohton, cum ar fi dreptul la viață care și-a găsit reflectare în art. 24 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova. Problemele ce țin de realizarea acestui drept, dar și altele, precum *dreptul la viață și alte drepturi adiacente ale persoanei aflate în stare de moarte cerebrală*, subiecte mai puțin abordate în literatura juridică din Republica Moldova, capătă o importanță deosebită în legătură cu globalizarea cunoștințelor aplicative, mai ales a celor din domeniul medicinei, precum și cu impactul crescând al acestora asupra omului.

Per ansamblu, arealul intereselor științifice fiind constituit din cercetări orientate asupra: *Evoluției constituționalismului în diverse familii ale dreptului și în special în Republica Moldova; teoria constituției (cla-*

sificarea, elaborarea, adoptarea, revizuirea, asigurarea supremației, CCL); constituționalismul european; forma de stat; tehnica legislativă; drepturile și libertățile fundamentale ale omului și garanțiile realizării acestora; organizarea și realizarea justiției; organizarea administrativă a teritoriului și principiile administrației publice locale; procesul electoral, răspunderea constituțională, politici publice europene etc. au cristalizat profilul științific al academicianului Ion Guceac. Autor al unui număr impunător de articole și lucrări științifice, al mai multor manuale și monografii, profesorul Ion Guceac este fondator al scolii științifice *Fundamentarea științifică a democratizării sistemului constituțional din Republica Moldova – parte integrantă a constituționalismului European*, în cadrul căreia sub conducerea sa științifică au fost elaborate și susținute teze de doctorat și de doctor habilitat.

Trebuie menționat că treptele pe care le-a parcurs în activitatea sa academicianul Ion Guceac au construit personalitatea care s-a dedicat științei juridice și constituționalismului, a oferit exemplu de profesionalism și tenacitate în abordarea unor probleme cu o puternică încărcătură valorică pentru societatea moldovenească. Rezultatele științifice obținute de-a lungul activității sale reprezintă un punct de referință și un exemplu pentru generațiile tinere.

Spusele că „Omul sfințește locul” și că „Omul potrivit este la locul potrivit” – sunt și despre cercetătorul, colegul, persoana, OMUL Ion Guceac. În an aniversar comunitatea academică apreciază contribuția sa adusă științei juridice naționale, pentru cercetările cu un înalt grad de utilitate realizate de către distinsul profesor Ion Guceac.

Dle Academician, vă dorim ca și în continuare să vă împărtășiți experiența cu discipoli demni de a continua cercetările fundamentale în cadrul Școlii științifice, să contribuiți la formarea profesională a tinerilor și să urmați, așa cum ați făcut-o de fiecare dată, calitatea și excelența în cercetare, corectitudinea și colegialitatea în comunitatea științifică a Republicii Moldova.

Dr. hab. Rodica CIOBANU